

NCERT

National Council Of Educational Research
And Training

NCERT Solutions for Class 6th Sanskrit: Chapter 1-शब्द परिचय: 1

IndCareer
Schools

indCareer

indCareer

indCareer

NCERT Solutions for Class 6th Sanskrit: Chapter 1-शब्द परिचय: 1

Class 6: Sanskrit Chapter 1 solutions. Complete Class 6 Sanskrit Chapter 1 Notes.

NCERT Solutions for Class 6th Sanskrit: Chapter 1-शब्द परिचय: 1

NCERT 6th Sanskrit Chapter 1, class 6 Sanskrit Chapter 1 solutions

प्रश्न 1.

(क) उच्चारणं कुरुत- (उच्चारण कीजिए- Read it out)

छात्रः

गजः

घटः

शिक्षकः

मकरः

दीपकः

मयूरः

बिडालः

अश्वः

शुकः

मूषकः

चन्द्रः

बालकः

चालकः

गायकः

(ख) चित्राणि दृष्ट्वा पदानि उच्चारयत- (चित्रों को देखकर शब्दों का उच्चारण कीजिए Look at the pictures and pronounce words.)

कृषकः

वृषभः

भल्लूकः

मण्डूकः

कपोतः

पर्यङ्कः

दूरभाषः

काकः

सौचिकः

उत्तरः

(क) छात्र स्वयं उच्चारण करें। सभी शब्द अकारान्त पुल्लिङ्ग हैं।

(ख) छात्र चित्रों को देखकर उच्चारण करें।

प्रश्न 2.

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

(क) वर्णसंयोजनेन पदं लिखत- (वर्ण जोड़कर पद लिखिए- Combine the letters and write down the word.)

यथा- च् + अ + ष् + अ + क् + अः	=	चषकः
स् + औ + च् + इ + क् + अः	=	
श् + उ + न् + अ + क् + औ	=	
ध् + आ + व् + अ + त् + अः	=	
व् + ऋ + द् + ध् + आः	=	
ग् + आ + य् + अ + न् + त् + इ	=	

(ख) पदानां वर्णविच्छेदं प्रदर्शयत- (पदों का वर्ण-विच्छेद प्रदर्शित कीजिए- Separate the letters of the words.)

यथा- लघुः	=	$\frac{\text{ल्} + \text{अ}}{\text{ल}} + \frac{\text{घ्} + \text{उः}}{\text{घुः}}$
सीव्यति	=
वर्णाः	=
कुक्कुरौ	=
मयूराः	=
बालकः	=

उत्तरः

(क)	च्	+	अ	+	ष्	+	अ	+	क्	+	अः	=	चषकः
	स्	+	औ	+	च्	+	इ	+	क्	+	अः	=	सौचिकः
	श्	+	उ	+	न्	+	अ	+	क्	+	औ	=	शुनकौ
	ध्	+	आ	+	व्	+	अ	+	त्	+	अः	=	धावतः
	व्	+	ऋ	+	द्	+	ध्	+	आः			=	वृद्धाः
	ग्	+	आ	+	य्	+	अ	+	न्	+	त्	+	इ = गायन्ति
(ख)	स् + ई		व् + य् + अ		त् + इ								
	सी		व्य		ति								
	व् + अ		र् + ण् + आः										
	व		र्णाः										
	क् + उ		क् + क् + उ		र् + औ								
	कु		क्कु		रौ								
	म् + अ		य् + ऊ		र् + आः								
	म		यू		राः								
	ब् + आ		ल् + अ		क् + अः								
	बा		ल		कः								

प्रश्न 3.

उदाहरणं दृष्ट्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- (उदाहरण देखकर रिक्त स्थान भरिए- Look at the example and fill in the blanks.)

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

यथा—

चषकः

.....

चषकौ

बलीवर्दौ

.....

चषकाः

.....

शुनकः

.....

.....

मृगाः

.....

.....

सौचिकौ

.....

मयूरः

उत्तरः

बलीवर्दः

.....

बलीवर्दाः

शुनकाः

.....

मृगः

सौचिकः

.....

शुनकौ

मृगौ

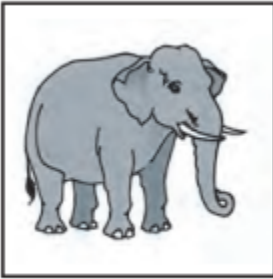
.....

सौचिकाः

मयूराः

प्रश्न 4.

चित्राणि दृष्ट्वा संस्कृतपदानि लिखत- (चित्रों को देखकर संस्कृत पद लिखिए- Look at the pictures and write the Sanskrit words.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

उत्तर:

गजः

काकः

चन्द्रः

तालः

ऋक्षः

बिडालः।

प्रश्न 5.

चित्रं दृष्ट्वा उत्तरं लिखत- (चित्र देखकर उत्तर लिखिए- **Look at the pictures and write the answer.**)

यथा- बालकः किं करोति?
बालकः पठति।

अश्वौ किं कुरुतः?

.....

कुक्कुराः किं कुर्वन्ति?

.....

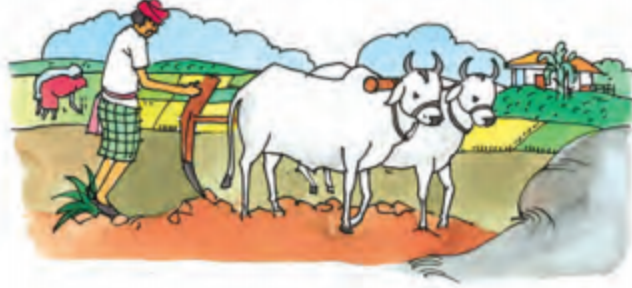
छात्रौ किं कुरुतः?

.....

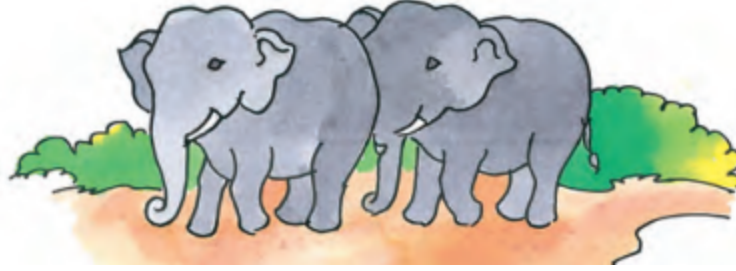
कृषकः किं करोति?

.....

गजौ किं कुरुतः?

.....

उत्तरः

अश्वौ धावतः।

कुक्कुराः बुक्कन्ति।

छात्रौ पठतः।

कृषकः बुक्कन्ति।

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

गजौ चलतः।

प्रश्न 6.

पदानि संयोज्य वाक्यानि रचयत- (पदों का मिलान करके वाक्य बनाइए- **Match the words and frame sentences.**)

गजाः – नृत्यन्ति

सिंहौ – गायति

गायकः – पठतः

बालकौ – चलन्ति

मयूराः – गर्जतः

उत्तरः

गजाः – चलन्ति।

सिंहौ – गर्जतः।

गायकः – गायति।

बालकौ – पठतः।

मयूराः – नृत्यन्ति।

प्रश्न 7.

मञ्जूषातः पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- (मञ्जूषा से पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए **Pick out the words from the box and fill in the blanks.**)

नृत्यन्ति गर्जतः धावति चलतः फलन्ति खादति

(क) मयूराः।

(घ) सिंहौ।

(ख) गजौ।

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

(ङ) वानरः ।

(ग) वृक्षाः ।

(च) अश्वः ।

उत्तरः

(क) नृत्यन्ति

(ख) चलतः

(ग) फलन्ति

(घ) गर्जतः

(ङ) खादति

(च) धावति

प्रश्न 8.

सः, तौ, ते इत्येतेभ्यः उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- (सः, तौ, ते-इन में से उचित सर्वनाम पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए- **Pick out the appropriate pronoun form 'सः', तौ, ते and fill in the blanks.**)

यथा- अश्वः धावति। – सः धावति।

(क) गजाः चलन्ति – चलन्ति।

(ख) छात्रौ पठतः। – पठतः।

(ग) वानराः क्रीडन्ति। – क्रीडन्ति।

(घ) गायकः गायति। – गायति।

(ङ) मयूराः नृत्यन्ति। – नृत्यन्ति।

उत्तरः

(क) ते

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

(ख) तौ

(ग) ते

(घ) सः

(ङ) ते

ध्यातव्यम्

(क) संस्कृत में तीन लिंग होते हैं — पुल्लिङ्ग, स्त्रीलिङ्ग और नपुंसकलिङ्ग।

(ख) संस्कृत में तीन पुरुष होते हैं — प्रथम पुरुष, मध्यम पुरुष और उत्तम पुरुष।

(ग) संस्कृत में तीन वचन होते हैं — एकवचन, द्विवचन और बहुवचन।

NCERT 6th Sanskrit Chapter 1, class 6 Sanskrit Chapter 1 solutions

प्रश्न 1.

उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत। (उचित सर्वनाम पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए। **Pick out the correct pronoun and fill in the blanks.**)

सः, तौ, ते यथा- छात्रः पठति। सः पठति।

(क) वृक्षाः फलन्ति। फलन्ति।

(ख) गजौ चलतः। चलतः।

(ग) सिंहः गर्जति। गर्जति।

(घ) छात्रौ पठतः। पठतः।

(ङ) गायकाः गायन्ति। गायन्ति।

उत्तरः

(क) ते

(ख) तौ

(ग) सः

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

(घ) तौ

(ङ) ते।

प्रश्न 2.

चित्रं दृष्ट्वा संस्कृतपदं लिखत- (प्रत्येक चित्र देखकर संस्कृतपद लिखिए- Look at each picture and write down the word in Sanskrit.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

उत्तर:

मण्डूकः

कपोतः

सौचिकः

पर्यङ्कः

कृषकः

दूरभाषः

प्रश्न 3.

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

वर्णसंयोजनं कृत्वा पदं लिखत। (वर्ण जोड़कर पद लिखिए- **Combine the alphabets and write the word.**)

(क) (i) व् + अ + स् + त् + र् + अ + म्। =

(ii) न् + ऋ + त् + य् + अ + न् + त् + इ =

(iii) स् + अ + न् + त् + इ =

(iv) उ + च् + च् + ऐः =

(v) ग् + अ + र् + ज् + अ + त् + अः =

उत्तरः

(i) वस्त्रम्

(ii) नृत्यन्ति

(iii) सन्ति

(iv) उच्चैः

(v) गर्जतः

(ख) वर्णविच्छेदं कुरुत। (वर्ण-विच्छेद कीजिए। **Separate the alphabets.**)

(i) मयूरौ =

(ii) कपोताः =

(iii) चन्द्रः =

(iv) मृगाः =

(v) बलीवर्दः =

उत्तरः

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

- (i) $\boxed{\text{म्} + \text{अ}}$ + $\boxed{\text{य्} + \text{ऊ}}$ + $\boxed{\text{र्} + \text{औ}}$
म यू रौ
- (ii) $\boxed{\text{क्} + \text{अ}}$ + $\boxed{\text{प्} + \text{ओ}}$ + $\boxed{\text{त्} + \text{आ} + \text{:}}$
क पो ताः
- (iii) $\boxed{\text{च्} + \text{अ}}$ + $\boxed{\text{न्} + \text{द्} + \text{र्} + \text{अः}}$
च न्द्रः
- (iv) $\boxed{\text{म्} + \text{ऋ}}$ + $\boxed{\text{ग्} + \text{आः}}$
मृ गाः
- (v) $\boxed{\text{ब्} + \text{अ}}$ + $\boxed{\text{ल्} + \text{ई}}$ + $\boxed{\text{व्} + \text{अ}}$ + $\boxed{\text{र्} + \text{द्} + \text{अः}}$
ब ली व र्दः

प्रश्न 4.

अधोदत्ताम् तालिकां पूरयत। (निम्नलिखित तालिका को पूरा कीजिए। **Complete the table given below.**)

(क) सः
(ख)	एतौ
(ग)	के
(घ) बालकः
(ङ)	पठतः

उत्तर:

(क)	तौ	ते
(ख) एषः	एते
(ग) कः	कौ	के
(घ)	बालकौ	बालकाः
(ङ) पठति	पठन्ति

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

NCERT 6th Sanskrit Chapter 1, class 6 Sanskrit Chapter 1 solutions

प्रश्न 5.

परस्परमेलनं कृत्वा वाक्यानि रचयत। (परस्पर मेल करके वाक्य बनाइए। **Match the following and make sentences.**)

(क) — (ख)

(क) अश्वौ — सीव्यति

(ख) कुक्कुरः — पठति

(ग) सौचिकः — धावतः

(घ) छात्रः — नृत्यन्ति

(ङ) नर्तकाः — बुक्कति

उत्तरः

(क) अश्वौ धावतः।

(ख) कुक्कुरः बुक्कति।

(ग) सौचिकः सीव्यति।

(घ) छात्रः पठति।

(ङ) नर्तकाः नृत्यन्ति।

NCERT 6th Sanskrit Chapter 1, class 6 Sanskrit Chapter 1 solutions

बहुविकल्पीयप्रश्नाः

प्रश्न 1.

प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः उचितं कर्तृपदं चित्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत। (दिए गए विकल्पों से उचित कर्तापद चुनकर वाक्यपूर्ति कीजिए। **Pick out the appropriate subject from among the options given and complete the sentences.**)

(क) एतौ स्तः। (बलीवर्दः, बलीवौ, बलीवर्दाः)

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

- (ख) नृत्यति। (मयूरः, मयूरौ, मयूराः)
(ग) कर्षन्ति। (सौचिकाः, वृद्धाः, कृषकाः)
(घ) सः अस्ति। (वृद्धौ, वृद्धः, वृद्धाः)
(ङ) बुक्कतः। (स्यूतौ, शुनकौ, सौचिकौ)

उत्तरः

- (क) बलीवर्दी
(ख) मयूरः
(ग) कृषकाः
(घ) वृद्धः
(ङ) शुनको

प्रश्न 2.

उचित-क्रियापदेन रिक्तस्थानपूर्ति कुरुत। (उचित क्रियापद द्वारा रिक्त स्थान पूर्ति कीजिए। **Fill in the blanks with the appropriate verb.**)

- (क) एतौ स्यूतौ । (स्तः, अस्ति, सन्ति)
(ख) वृद्धाः । (हसन्ति, हसतः, हसति)
(ग) शुनकः । (बुक्कति, बुक्कन्ति, बुक्कतः)
(घ) सौचिकः । (सीव्यति, सीव्यतः, सीव्यन्ति)
(ङ) गजाः । (चलति, चलतः, चलन्ति)

उत्तरः

- (क) स्तः
(ख) हसन्ति
(ग) बुक्कत

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

(घ) सीव्यति

(ङ) चलन्ति

Chapterwise NCERT Solutions for Class 6 Sanskrit :

- Chapter 1-शब्द परिचय: 1
- Chapter 2-शब्द परिचय: 2
- Chapter 3-शब्द परिचय: 3
- Chapter 4-विद्यालय:
- Chapter 5-वृक्षा:
- Chapter 6-समुद्रतट:
- Chapter 7-बकस्य प्रतिकार:
- Chapter 8-सूक्तिस्तबक:
- Chapter 9-क्रीडास्पर्धा
- Chapter 10-कृषिका: कर्मवीरा:
- Chapter 11-पुष्पोत्सव:
- Chapter 12-दशमः त्वम् असि
- Chapter 13-लोकमङ्गलम्
- Chapter 14-अहह आः च
- Chapter 15-मातुलचन्द्र!!

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>

About NCERT

The National Council of Educational Research and Training is an autonomous organization of the Government of India which was established in 1961 as a literary, scientific, and charitable Society under the Societies Registration Act. The major objectives of NCERT and its constituent units are to: undertake, promote and coordinate research in areas related to school education; prepare and publish model textbooks, supplementary material, newsletters, journals and develop educational kits, multimedia digital materials, etc. Organise pre-service and in-service training of teachers; develop and disseminate innovative educational techniques and practices; collaborate and network with state educational departments, universities, NGOs and other educational institutions; act as a clearing house for ideas and information in matters related to school education; and act as a nodal agency for achieving the goals of Universalisation of Elementary Education. In addition to research, development, training, extension, publication and dissemination activities, NCERT is an implementation agency for bilateral cultural exchange programmes with other countries in the field of school education. Its headquarters are located at Sri Aurobindo Marg in New Delhi. [Visit the Official NCERT website](https://www.ncert.nic.in/) to learn more.

<https://www.indcareer.com/schools/ncert-solutions-for-class-6th-sanskrit-chapter-1-shabd-parichay-1/>